

## **EPESAS**

### **Ñeti garosikao**

Epesas ñeti epovoz ñeti kapot ev. Met Pol pi Epesas zei ahö potak het Iesuz ñetiv mañooñetiv Aposor bodori 18 pavar 18 sat 21, met bodori 19 amun rekö hameg.

Met Pol Iesuz ñetiv añarabon mañovai soohan, Zerusalem zeitak Zuda pim kapotakari ñeti povoz kaev ravat pi urahan ñai aban nari Pol bat kakam zeimakeh memorizah. Tahan poek hehan tokat Roma zeitak ñevok bizapanez hat meehan, ñai aban nari Pol poek basah. Met Roma zei potak basat maot kakam zeimakeh memorizahan poek het, Pol Epesas añaraboz homet ñeti epov menat Tikikas manahan paruhaz basat manah. Met Pol pot kakam zeimakeh memorizahavoz ñetiv Aposor bodori 21 sat bodori 28 rekö hameg.

Met Pol poek kakam zeimakeh het Epesas añarab poriz homet ñeti epov menah-tapurah pi Kolosi, ma Pilipai, ma Pilemon ñeti poñ amun menat mod porihaz meeh.

Met Iesu abarah maot helahan krismas 30-z zut bon tahan Pol ñeti epov menah.

### **Aban Pol ñeti epov menah**

<sup>1</sup> Ne Pol, Iesu Kristoz aposor aban God pimauz hodadevok ba ou navatahan hezap ev, met ari Godiz añarab Epesas zeitak het Iesu Kristoz hahan hezat rez kek tat tovai samegiriz homet ñeti epov menomaz ev toh.

<sup>2</sup> Met Godir Iesu Kristo ari masakao anohopanen, lop tinarizaronañ hepekez ne zait toh.

*Kristonañ honeo tin hekaz ñetiv*

<sup>3</sup> Met darim Amip Iesu Kristoz Papap Godiz abatao bat hel batat biñ mañook. Met dari petev Kristonañ honeo ev hezaek, lop tinarizaronañ hekaz abarahanañ hekaz tinao erat anahan bat hez, povoz piin biñ mañohok.

<sup>4-5</sup> Met batam hamarar nonair nai mapotü matut nat heh-porah God darimaz homet zakep tat dari ba ou avatahapuh pot homehot heh, Met tokat ne Iesu Kristo meeman er horat paru lop tinarizaro bavatapanen, pinañ honeo het nem ñarohol ravat hepan. Tapanen ne parun etehoman hañ horiv bapanezat naravotü, oñ tin ravat hepan. Pot pimauz hodadevok homet biñ ravah.

<sup>6</sup> Tat het tokat pim ropuz ahoam zait tat hezap meehan erat eñizah, povoz Godiz biñ haovai epat piin mañohok, “Ni masak ahovonañap hez.”

<sup>7</sup> Met Godiz abatao bat hel batat biñ mañookaz kap modat ev. Met pi Iesu meehan erat hori hegiek, darim hañ horiv bat ñomahapuh, darim hori poñ ol betet non tinaoroh eñehan dari hez, povoz homet epat haok, “Kar, rotap pim masakao ahoam anahan hez.”

<sup>8</sup> Met God hodad ahö tinavonañ het masak pov anahan hezaek, tair tat dari rekot rekö hak? Evo, tin povoz rekot darihö rekö nakaotü.

<sup>9</sup> Met tin pov ou ravapanez hodad het pimauhö batam epat hah, “Kristo meeman er horat meñizapan.” Pot hahan iz ravat hehaek, Iesu

erahan God pimauz hahan heh-pov ou ravahan, dari etet petev hodad ravat hez.

<sup>10</sup> Met tokat pi hamarar abarah nonair nai map hezatur hezari bahoneo batat batogü manat Kriston epat mañapan, “Erom, ni nonair nai epotur eperiz map korav rav.” Met pot au mañapanez hahan hakez, povoz porah pot hatapan.

<sup>11</sup> Met batam God hahan nonair nai mapotü ou ravah, ma nonair nai berevohopanez pim zaitivok homet hahan hez-potahar berevovai emamah. Met pi mamog dari ba ou avatat hahaek dari Kristonañ honeo ravat het pimerihar ravat hez.

<sup>12</sup> Povoz dari Kristoz homeo badae batat hezari, Godiz abatao bat hel batat pim masakavoz ñetiv modarin mañovai sookan, paru amun pimaz hodad ravat piin amun biñ mañohopan.

<sup>13</sup> Met Godin biñ mañookaz kap modat ev. Batam pi pim Pul Tinap meeapanen dariti erat eñizohopanez au hakahan heh. Met ari amun Iesu pimeri maot ba avatapanez hat ñomah-ñeti rotap povon hatevetet pimaz homeo badae bategin, pim Pul Tinap ok meehan ariti haemahan, pinañ honeo haraveg. Povoz ari epat hameg, “Dari Godizari ev.” Pot ok hameg.

<sup>14</sup> Met pim Pul Tinap darim loporizaroh hez, povoz dari epat hodad raveg, Tokat dari pim ñarohol ravat hezari tinahar hekan, pi nonair nai tinatü abarah anapanez au hahan hez-potü rotap anapan, povoz dari pi aliz tinavonañapuz biñ mañovai sohok.

*Epesas añaraboz Godin mañ mañah*

15 Met pot pi rotap haetapan, povoz ari darim Amip Iesu Kristoz homeo badae batat het Godiz ñaro modari masak metameg-ñeti pov hahan ne hateveteohö.

16 Tat orah rezah arimaz homet Godin ñeti biñao mañat pi eñizohopanez hat mañamoh.

17 Met darim Amip Iesu Kristoz Papap tinavor alizavonañ hez-popuz Pul Tinap ari eñizat hodad tinao anohopanen, ari pim hezhezavoz tin hodad ravat pim hahan hezavoz kapot tinam hodad tohopek.

18 Met pi pim alizao ari anohopanen, ari hodad tinao bat epat homehopek, Rotap dari pim añarab abarah nonair nai tin bat hekazatü eñizat anohopanez God au hahan hez-potü haanapaneg, dari tin gaa tat etet hek, pot homehopek.

19 Ma pim kez ahovonañ dari pimaz homeo badae batat hezari eñizamah, pot ari tin hodad tepekez ne homet orah rezah piin mañ mañamoh. Met God pim kez ahö tapü povok

20 batam Iesu ñomahaekanañ baviriri batahan, bal hat abarah pim mar ginasik ahopuz tek tinatak meñehan poek toutat hez.

21 Tat hamarrah abat ahoñinañ hezarir abarah abat ahoñinañ hezarir Setenir pituhol ma kezavonañ hez-modari map piuhö ritou metat ahop ravat hez. Met petev eparaham pot hepan bon, oñ pi pohao potam hepanen pim amiv bon natotü.

22 Povoz pohao ahö mapop ravat hezaek, God map matut tahan hezatü pim irih bizahan hezan, pi dari pimaz homet hezariz gagao ravat hez.

23 Met Iesu nonair nai hezatur hezariz ahop ravat hez-pop darim gagao ravat hezan, pim heris

dari ravat hezaek pi darih rekö ravat hez.

## 2

### *Dari hori hegin Kristo enizah*

<sup>1</sup> Met batam ari hori ahoñ tovai emoogin, hori poñ arim loporizaroh ahö ravat hehan ari ñomamahari hat navet hezavoz zut, ari Godiz ñetivon hat navet heg.

<sup>2</sup> Met ari pot tovai emoogin Seten pituholoz ahopuhö arim ahop ravat hehan, hamarahazatuz zaitiv ba ahö batat tovai emoog. Met pi petev amun añarab tairari Godiz ñetiv betet hori tohot hezariz ahop ravat hez.

<sup>3</sup> Met poriz zut batam dari mapori het darim heriñir loporizaro hori tairañ tookaz zaitiv berevooh-poñ am toogin, God darim hori tovai emoog-poñiz hañiv tokat etapanez hahan heh.

<sup>4</sup> Oñ God pi darimaz zakepiv ahö tat pim lopori anat enizah.

<sup>5</sup> Tat darim loporizaroh horiñ ahö ravat hehan, dari Godinañ hekaz nonor bon hegin, pi Kristonañ bahoneo avatat lop mageirizaro anahan hezaek, horivoz hañiv tokat navotuzari raveg. Met pim masakavonañ pot tat pimeri maot ba avatah.

<sup>6</sup> Tahan Iesu Kristo baval hahan abarah tek tinatak toutat hezavoz zut, dari amun baval akanhan pinañ honeo tin hez.

<sup>7</sup> Met tairaz pot etah hometunei, oñ añarab tokat berevohopanez pori pim masakao map ahov hez-povoz hodad ravat epat homehopan, Rotap God darihö pim zakepivon añairohopenen etet hodad tookaz hat Iesu Kristo meehan erah.

<sup>8</sup> Met darimauhö gog tin nao toogin masakao anat eñizah bon, oñ God pimauhö masak ahö pov amauam anat eñizahan Kristoz homeo badae bateg-porah pimeri maot ba avatah.

<sup>9</sup> Povož darimauz tameg-navoz homet darim abatañ rekot bat hel navatotü.

<sup>10</sup> Oñ God dari matut etah-tapupuhö Iesu Kristonañ bahoneo avatat lop mageirizaro anahan hezaek, batam pimauhö dari gog tinañihar tookaz hahan hez-nen poñiharam tovai sohok.

*Añarab patari Zudaholonañ honeo ravah*

<sup>11</sup> Met ari Zuda bonori, batam dei Zudahol, “Godiz añarab ev,” pot deimauz hat deim biz kosiñ eeloo. Oñ arimaz kaev ravat epat haog, “Paru kos poñ nameelari ok, povoz Godizari bon,” pot haog.

<sup>12</sup> Met ari hodad, porah ari Kristonañ honeo nakez, oñ arim main heg. Tahan ari iñidoh het dei Israel añarabonañ honeo ravat God dei masakao anohopanez au añahan heg-povož ari unun het hamarahazatus zaitivonañ tovai sohot Godiz hodad nat hegiek, Pi eñizohopan, pot ari hom namee heg.

<sup>13</sup> Oñ petev Iesu ñomahan hez-eparah, ari patari hotoh main hegiekanañ, Iesuz homeo badae bategipuh pinañ honeo ravegiek, Godiz totoi emat hez.

<sup>14-15</sup> Met batam Mosesiz ñetü menahan hez-poñ dei Zudahol baval haog, met ari añarab patari pot nat, povoz dari nae nari kaev ravat berat main main heg. Oñ Kristo pimauz ham herisiz zakep nat het ñomahapuh darim horiv bavetet piuhö Mosesiz ñetü poñ ritou metah. Tahan dari

pinañ honeo ravegin map batogü amanat lop honerinañ ba avatah.

<sup>16</sup> Met pi zirah ur ñomahan dari nae nari kaev ravat heg-pov bavon batahan, dariparo Godinañ honeo ravat hezaek lop honeri ravat hez.

<sup>17</sup> Met pi erahapuh dei Zudahol Godiz homet pim totoi hegiri ari añarab pimaz hom namee het hotoh hegiri, maot honeo ravat lop masakarizaronañ tin honeo hekaz homet ñetiv añahan hodad raveg.

<sup>18</sup> Met pi pot etahaek pim Pul Tinap dari eñizohopenen, God darim Papapun mañovai sookan hatevetet eñizohopanez nonor añairah.

*Iesuzari Godiz zeimakez zut ravat hez*

<sup>19</sup> Povož met ari añarab patari main iñidoh hegiek, petev God nenapuz añarab ravat dei pim añarab modarinañ togü honet haraveg.

<sup>20</sup> Pot tegiek petev dari Godiz zeimakez zut ravat hez. Met Iesu Kristo pi zei pomakez tok bahavoz zut ravat hezan dei aposor abanarir propet abanari zol bahañiz zut ravat hez, met Iesuz añarab modari ok ñalar pasez zut pot ravat hez.

<sup>21-22</sup> Met zeimakez tok bahavok nonair nai mapotü tin bizat dem tep hapanez pomak tin hepanezavoz zut, darim Ami kez popunañ ari amun honeo tep hat hezaek Godiz zei magei demamahan hez-tinamak, pot dari ravameg. Met zei pomakeh Godiz Pul Tinap hez.

### 3

*Pol añarab patarinañ gogot tooh*

<sup>1</sup> Met ne Pol ari añarab patarizaron Iesu Kristoz ñeti tinao añovai emoohovoz hat, ev Roma kakam zeimakeh ne nemerizahan hez.

<sup>2-3</sup> Met batam God pim masakao ne nanat añaraboz ñeti hodad nat hehao ba ou batat neen nañairat, ari añarab patarin ñeti pov añohomaz hodadeo nanahan añovai emoohoek, nem ñeti añooh-pov ari hatevetet hodad hakez. Met ñeti nañairah-povoz ne homet aviam ev hamenohoek,

<sup>4</sup> ari ñeti menoh-epov tinam rekō hahopekepuh, Iesu Kristoz ñetiv añarab hodad nat hehao ne pot tin hodad ravat hez-povoz ari epat hapek, “Rotap pi Kristoz ñetivoz kapotaz tin hodad hez,” pot hapek.

<sup>5-6</sup> Met ari añarab patari dei Zudaholonañ bahoneo avatahan, dari añarab Iesuz togū honet ravat hez. Povoz God pim masakavor tinao dei Zudahol anapanez hahan hez-pov dari houlori anohopan, ma Iesu Kristohō tin eñizohopanez Godihō bar hahan hez-pov amun dari maporiti emohopan. Met batam añarab ñeti povoz hodad nat hehan dei Zudahol epat haag, “Dei Zuda nenari pim añarab ravat hez, povoz dei nenari tin eñizohopan,” pot haag. Oñ petev pim Pul Tinapuhō dei aposor abanarir propet abanari bahodad avatamahan epat hameg, “Kar, paru añarab patari amun pim añarab ravat hez, povoz dari mapori pim masakao anohopan.”

<sup>7</sup> Met God pim kezavonañ ne neñizat masakao nanahan pim gog abanap ravat pim ñeti tin epov arin añovai emamoh.

<sup>8</sup> Met ne Iesuz añarab modarin etet nemaуз epat homeamoh, Ne aban korav ahop bon, ma



nemauhö naekanañ hodad tin epov bat gogot nat, oñ God pimauhö pim gog tin epov tohomaz nañahan hezaek, ari añarab patarin epat añamoh, “Rotap Iesu Kristoz tinavor masakao ahoam hezaekanañ pi anamah-pov dari rekot rekö nakaotü,” pot añamoh.

<sup>9</sup> Met mamog God kapot tat nonair nai mapotü matut tat pimam epat homeh, Tokat ne añarab patari amun meñizom. Pot pimam homet hehaek petev pim homeoh-pot nañairahaek, ev ari añarab patarin añamohon ñeti pov ok an pap manovai samah.

<sup>10</sup> Met tairaiz pi pot homet heh hometunei, oñ petev dei Zudaholor ari añarab patari Iesuz togü honet ravat hezaek, abarah korav ahö hezari dari togü honet raveg-epovon etet epat hamah, “Rotap Godiz hodad tinao ahoam hez.”

<sup>11</sup> Met mamog kapot tahaekanañ God tokat tapanez homeohat Iesu Kristo meehan erahapuh pim homeoh-povoz rotapuv ba ou batah.

<sup>12</sup> Met pot tahaek dari pimaz homeo badae batat pinañ honeo hez, povoz Godiz ñaihet natotü, oñ piin am bar mañovai sookan pi hatevete-hopan.

<sup>13</sup> Povoz epat arin añom, Ne ari añarab patarin Godiz ñetiv añohovoz kakamao hateveteamoh-epovoz homet arim loporizaroh home midin totunei, oñ epat homei, Rotap Pol dari eñizapan hat ñetiv añohovoz kakamavon hateveteamah.

*Kristoz zakepivoz hodad tapanezat ev*

<sup>14</sup> Met God ari eñizapanez homeohavoz ne

homet rariñ rez bareñat\* arimaz homet darim Papapun mañ mañamoh.

<sup>15</sup> Met darim Pap popuhö matut etahan revah abarah hezari ma ev hamarah hezari, dari mapori ou raveg.

<sup>16</sup> Met ne arimaz homet God pim masak ahö bon natotuzavonañ eñizohopanen, pim Pul Tinap arim loporizaroh het bakez avatohopanen ari nañodotü, oñ arim loporizaroh kez tat tin hep- ekez mañeo hamoh.

<sup>17</sup> Tapanen ari Iesuz homeo badae batamegiek, pi arim loporizaroh het pohao tin hepan. Met zi namedez medeñeñ hamarah ahoam er horama- han, zi pomed tin rouvaezavoz zut ari Kristoz za- kepivoz kapot tin hodad tat arim modariz zakep ahoam tat loporï manohopekepuh, tinam tovai sohopekez homet ne piin mañ mañamoh.

<sup>18</sup> Met Iesu Kristoz zakepiv dari añaraboz za- kepivoz zut hez bon, oñ pim darimaz zakep etamah-pov ahö mapov hez, povoz ari Godiz añarab mapori tin hodad tepekez hat darim Pa- papun mañ mañamoh.

<sup>19</sup> Met ev hamarah dari het pim zakep povoz kapotan etet map hodad ravaka? Evo, rekot dari etet hodad naravotü, oñ pim zakepiv darinañ tin hepanen pimaz homet tinaharam tovai sookaz hodadeo anamah-pov, arim loporizaroh an pap manapanez homet piin ne mañ mañamoh.

<sup>20</sup> Met Godiz kezao darim loporizaroh hezaek masakao anat eñizat hodad tinao dari

---

\* **3:14:** Pavar 14 -Met porah aban korav ahop hehan pim irih hehari piin ñetiv mañapanen tin hatevetepanez hat pim totoi emat rariñ rez bareñat piin mañooh.

anohopanez mañ mañookan, pi darim mañookaz nen potahar naanotü, oñ ahoam anohopan.

<sup>21</sup> Povož dari pim añarab togut ravat hezari Iesu Kristo tin etahavoz homet, Godiz abatao bat hel batat biñ mañovai sookan, tokat añarab modari berevovai taputam biñ mañovai emohopanen, pim abatao pohazao ahö ravovai sohopan. Rotap ev hamoh.

## 4

### *Iesuz añarab pim heris ravat hez*

<sup>1</sup> Met ne darim Amipuz gogot toohovoz hat ev kakam zeimakeh nemerizahan hez-epopuhö arim tohopekezat epat añoman hatevetei. Met God ari ba ou avatat masak ahov anah, povoz pim non tinaoroh tovai sookaz hahan hez-pot ari tohot tin hezei.

<sup>2</sup> Pot tovai ganö arim abatañ bat hel batotunei, oñ lop masak tat het biaviavonañ ñeti tinañihar hahozei. Tat ari nae nap zakep tat loporizaro manohozei.

<sup>3</sup> Met Godiz Pul Tinapuhö ari bahoneo avatahan hezaek, tin honeo hepekez hat kez tat tovai sohozei.

<sup>4</sup> Met God pim Pul Tin nenap dari anahan het, Iesunañ heri honas ravat hez. Met God dari ba ou avatahan hez-taput tokat tinaek eñepanez hahpovoz homet lop honerï ravat hez.

<sup>5</sup> Tahan Iesu nenap darim Amip ravat hez, met pimaz homeo badae batat pim abat nen povozahar homegin ivoh emeeh.

<sup>6</sup> Met God nenap dari añarab maporiz Papap hez. Met pi darinañ honeo hezaek, pim kez

ahovonañ darimaz korav hezan tovai sameg.  
(*Povoz ari lop honerï ravat hezei.*)

<sup>7</sup> Met pi nenap darimaz korav hez, oñ Kristo pim gog tinao main main tookaz honep honep masakao anahan hezaek, hodadeo bat nap nim gogoñ main main tameg.

<sup>8</sup> Met pot tapanez batam nap epat hahan hez, Met pi abarah helapanez añarab ahovokaro horivohö demahan hehaek, piuhö pori bat helah. Tat añarab modari pim gogot main main tohopanez masakao manah. *Buk Song 68:18*

<sup>9</sup> Met pi abarah helah-povoz kapot epat hez. Pi garos ev hamarrah erat hehapuh maot helah.

<sup>10</sup> Oñ tapup ev erat maot helat pi hamarrah abarah nonair nai map hezatur hezariz maup ravat, korav ahop hepenez hat abaraz revah helah.

<sup>11</sup> Met popuhö dari pim gogot main main tookaz pim masakao anahan het dei nari aposor abanari ravat hez, met mod nari paru Godiz hahan hezkap poñ haovai sohopanez propet abanari ravat hez, met mod narihö Godiz hodad nat hez-añarab porin pim ñetiv mañamah. Met nari pastorihol ravat añarab Iesuz togutaz korav ravat hez. Ma mod nari Godiz ñetivoz kapotaz hodad tinao manamahan pori añarabon badede mañamah.

<sup>12</sup> Met Godiz añarab modari mañairookan pim gogot tin tohopanen dari mapori Iesuz heris ravat hezaek, kez tat tinam sookaz hat dei gogot main main anahan tameg.

<sup>13</sup> Met pot tovai dari Godiz homeo badae batamegiri home honevonañ het pim ropuz tin hodad ravat kez tat het nañod hekan, Kristoz home tin

nenavonañ het tamah-pov darim loporizaroh an pap manat ahö ravat hepan.

<sup>14</sup> Met pot tapanen añarab narihö ñeti moreg hamahan, ñaro nari hatevetet barotap batamahavoz zut dari natotü. Met rotap aban horiri emat Godiz ñeti nak-povor kao moregam añohopanen zi taeñ teptepivok basat em tamahavoz zut, dari basat em takan darim hodadeo in balaví tapan hezavoz, tinam homet het ñeti moreg añohopanez poñ barotap navatotü.

<sup>15</sup> Oñ dari ñeti moregañ betet zakepivonañ het modarin ñeti rotapuñihar mañovai sookapuh, Kristo darim gagai ravat hezapunañ dari honeo ravat hek.

<sup>16</sup> Met darim eñ kataneñir mar kataneñir ururuñ main main hez, oñ paru honeo tin het gogot tamahan dari tinam sat em tamegivoz zut, Iesu darim gagao ravat hezaek, pim gogot main main tohokaz añamahat, tin tovai sohot zakepivonañ nae nap meñizohot hek.

### *Iesuzari lop mageirinañ ravat sook*

<sup>17</sup> Met darim Amipuz abatavonañ epat arin añoman hatevetei. Met paru Godiz hodad nat hezariz tamahat tohotunei, oñ paru pori betezam tovai samahaek,

<sup>18</sup> kuturutati am hez. Tat parum loporizaro merizat het Godiz ñetivoz kaev ravat baval nak, povoz Godinañ hepanež nonoroz kut tat hez.

<sup>19</sup> Tamahan parum loporizaro horiam hezaek betez hori povor kao map tamahapuh, parum hori tamah-poñiz homet tu narav, oñ orah rezah hori modañ am tohopanež homeamah.

<sup>20</sup> Met Kristoz ñetiv añovai pot tohopekez arin naañ tooh,

<sup>21</sup> oñ ari pim ñeti tinao hatevetegipuh pim añarab ravat hegin Iesuz ñeti rotapuv haohan ari hateveteği.

<sup>22</sup> Povož batam arim loporizaro hori hehan, ari dimihol top ravat kelamahavoz zut hegin, arim zait horivohö moreg etoohan ari nonair nai horitü tovai emoog-pov pohao betei.

<sup>23-24</sup> Tat lop mageirir hodad mageiv God anapanen, ari bat dim mageiri meamegivoz zut, lop mageirizaronañ ravat het God tinaharam hezapuz zut, ari tin het tovai sohopek.

<sup>25</sup> Met Iesu Kristohö bahoneo avatahan dari togü honet ravat hez, povoz ñeti moreg hamegiñ betet ñeti rotap nenañihar dari nae nap mañovai sohok.

<sup>26</sup> Met ni nap nim modap horiv netapanen mogao tekepuh, non horioroh sekë hezavoz nim mogao tekez pov zuam bavon batat lop tinarinañ maot rav. Met mogao tat am heken gitap bañodapanen orekë,

<sup>27</sup> povoz Seten emat moreg netapanen horiv tekez nonor ok ba ou batekë.

<sup>28</sup> Ma ari givogü tamegiri tovai maot givogü totunei, oñ givogü pov betet mar givogü tamegarereñinañ gog tinao tovai sohot, arim mod nari naiz tekü tat hepanezari tin metat meñizat manohozei.

<sup>29</sup> Met ñeti hori nañ ma paru nameñizotuz poñ arim modarin mañotunei, oñ ñeti biaviavonañ tinavohar arim modari hatevetet Kristoz tin homet hepanez poñihar mañohopekez arin ev

añamoh.

<sup>30</sup> Met dari hori navoam takan Godiz Pul Tinap zakep homepan hezavoz homet, ganö tovai ari hori nao totunei, oñ God pim Pul Tinap anahan darim loporizaroh het eñizamahaek, rotap tokat Iesu Kristo maot erat avat tinaek eñepanen pohao het hekaz pov dari hahodad, povoz tovai Pul Tinap zakep homepanez nao metotunei.

<sup>31</sup> Met arim loporizaroh nonair nai horituz homeamegipuh modarin ser mañat mogao tamegiv, ma modariz kaev ravat gitait ravameg-pov ma zeı ñai tat ñeti horiv mañameg-pov pohao betei.

<sup>32</sup> Tat God masak ahov anat Kristoz etahavoz homet darim horiv baolahavoz zut, arim modari horiv etohopenen hañiv metotunei, oñ parum etohopenez pov unun manat zakepivonañ het tin metohozei.

## 5

### *Alizavok sookaz ñetiv*

<sup>1</sup> Met ari Godiz ñarohol ravat hezan pi arimaz zait tat hez, povoz rohol parum papaholoz tamahat etet paruhoen tamahavoz zut, Godiz tin tamah-potaharam ari tohozei.

<sup>2</sup> Met Iesu darimaz zakep tat darim hori tamegiñiz hañiv bat ñomah-povon God etet pimaz, “Tin ok tah,” pot hat biñ ravah. Povoz met ari Iesuz zakep tat pot etahavoz homet arim modariz zakep tat loporı manohozei.

<sup>3</sup> Met ari Godiz añarab haravat hezaek hori ev añomaz toh-epotü tohopek, povoz tin naravotü, biz bogı tao, ma topourat poñiz ñeti horiñ betez

nae nap mañao, ma modariz nonair naitun etet loporï elat bizao,

<sup>4</sup> ma modariz ñeti pekü pekü hazao, ñeti poñ tin bonoñ ok, povoz ari Kristoz homeamegiri ñeti pot nañ tovai haotunei, oñ ari tinam het Godiz biñ ravat nae nap mañovai sohozei.

<sup>5</sup> Met epat haoman hodad ravei. Añarab tairari biz bogï tohopanezari, ma loporizaroh horï hepanezeri, ma hamaraz nonair naituz ahoam zait tat hepanezeri Godir Kristo hez-zei tin posik nasotü. Met nonair nai potuz ahoam zait tat hepanezeri poriz homeo potuti sapanepuh Godiz hom namee hepanezaek, rekot paru poek nasotü.

<sup>6</sup> Met aban narihö epat moreg añapan, “Evo, God hañ horiv tokat naetotü.” Pot añapanen ari barotap batat horï poñ tohopek hezavoz tinam homet hezei. Met rotap God horï poñ tovai sohopenezari, tokat hañ horiv metapanezeri hahan hez.

<sup>7</sup> Povoz ari añarab horï poñ tamah-porinañ honeo ravat het tohotunei.

<sup>8</sup> Met batam ari kuturutaz lopotak heg, oñ petev darim Amipuz alizavoz roketak haemat hez, povoz kuturutaz nonoroh het tamah-potü ari maot totunei, oñ petev dari alizavoz roketak haemat hez-poorotizahar homet ari tin haeñ tohozei.

<sup>9</sup> Tat alizavok tin het tamahat home tinavonañ het ñeti rotap nena haovai tinam tovai sohopek.

<sup>10</sup> Met pot tovai tairañ tohopeken, God etet biñ ravohopenez nen poñiz nonoroz mel tat tovai sohozei.

<sup>11</sup> Met arim modari kuturutaz nonoroti het horï povor kao tohopenen ari tovai honeo ravat



totunei, oñ alizavok tin het tohopekez povohö parum hori tohopanezao ba ou batapan.

<sup>12</sup> Met parum het kilam tamahavoz ne hat-  
evetet tu ravamoh, povoz ne ev ourah namenotü.

<sup>13-14</sup> Oñ alizañik nonair nain tin eteameg, povoz  
zut Iesuz alizavok dari het tin tameg-povohö  
añaraboz hori povor kao tamahañ ba ou batama-  
han dari eteameg. Met povoz epat hahan hez,

“Ari orat hezari arim loporizaroh hodadeo  
ñomamhariz zut hezaek, bal hat biriri  
ravepeken, Kristo pim alizao ari anapan.”

Pot hahan hez.

<sup>15</sup> Povoz paru añarab kut tat hezariz zut tepek  
hezavoz hodad tinavonañ homet het tin tovai  
sohozei.

<sup>16-17</sup> Met petev hori povor kao ev hamarrah an  
pap manat hez, povoz añarab hodadeo bonoriz  
betez het tamahat ari totunei, oñ God tin tovai  
sookaz añamahan hezavoz homet rez kek tat ari  
tovai sohozei.

<sup>18</sup> Met iv kezañ ahoam nat rumurat hepekez  
povohö bahori avatapan hezag tovai poñ noho-  
tunei, oñ Godiz Pul Tinap arim loporizaroh rekö  
ravapanepuh badede añohopanezat tohozei.

<sup>19</sup> Tat arim loporizaroh darim Amipuz abatao  
bat hel batat biñ ravat het daañ hahozei.

<sup>20</sup> Tat tinavor honoñaiv orah rezah ariti  
ou ravohopanez porah, Iesu Kristo darim  
Amipuz abatavonañ darim Papapun ñeti biñao  
mañohozei.

*Añarab nae nap bat hezariz ñetiv*

21 Met ari Kristoz irih het pim abatao bat hel batameg, pvoz zut arim modariz irih het tohozei.

22 Met darim Amipuz ñetiv hatevetet baval hamegivoz zut, ari añahol arim abuhol hahopanen hatevetet parum hahopanezat baval hat tinam tohozei.

23 Met dari añarab tairari Kristo maot pimeri ba avatahan hez-pori pim heris ravat hez. Met pi dari poriz gagao ravat korav hezavoz zut ari abuhol paru arim añaholoz gagao ravat korav hez.

24 Pvoz dari añarab Iesuz homet pim togut ravat hezari pim irih hezavoz zut, ari añahol arim abuholoz irih het parum hahopanezat hatevetet baval hat tohozei.

25 Met ari abanari arim añahol loporì manat revah mavat meñizohozei. Met Kristo dari pim togutak hezari loporì anat tin hekaz hat, pim biririv bon ravahan ñomahavoz zut, arim añaholoz zakep tat tin hepenez hat meñizohozei.

26 Met Iesu dari tinam sookaz pi homet ñomah. Tahan pim ñeti tinavohö darim loporizaroh home horì heh-pov bavon batahan ivoh emeeh.

27 Pvoz pi maot erapanez porah dari pim togut ravat hakezarih obuloñir horì nao naketü, oñ dari pim etañik magei tinari ravat biñ ahovonañ hek.

28 Met ari abanari arimauz heriñiz zakep tat tin korav ravat hezavoz zut arim añaholoz zakep tat tin korav ravat het masak metohozei. Met ni aban tairap nim añapuz zakep tat tin korav hekezap ni pim gagao ravat hekezaek, nimaus herisiz tin korav ravat pot ok metekë.

<sup>29-30</sup> Met nap pim herisiz kaev ravamah bon, oñ pi gipiz novai tin pim herisiz korav ravat hezavoz zut, Kristo amun dari añarab pinañ honeo het pim heris ravat hezariz tin korav aravat hez.

<sup>31</sup> Met epat amun hahan hez, Aban nap pim nonopur papap betet añap bapanen parup heri honas ravat hepan.

<sup>32</sup> Met pot hahan hez-epovoz homet ñeti rotap tinao ev haomaz toh, met abanapur añap heri honas ravat hezavoz zut dari añarab Iesuz homet hezari pinañ honeo ravegiek, heri honas ravat hez.

<sup>33</sup> Met kap modat ev, abanarihö parumauz zakep tat hezavoz zut parum añaholoz zakep tat tin metohopanen, añaholok parum abuholoz irih het tin tovai metohopan.

## 6

### *Ñaroholor nonor papaz ñetiv*

<sup>1</sup> Met ari ñarohol amun, darim Amipuz ñetiv baval hamegiek, arim nonoholor papaholoz añohopanezat baval hat tin tohopeken tin ok ravohopan.

<sup>2-3</sup> Met batam God Mosesin ñeti kateo epat mañah, “Arim nonoholor papaholoz abatañ bat hel batat tin metohozei.” Pot ñeti katë ahov mañat maot epat au mañah, “Nem añoh-okat tohopek, povoz hamarrah tin houloam hepek.”

<sup>4</sup> Met ari nonor pap arim ñarohol loporizaro hori ravapan hezavoz, parumaz mogao metat ser mañohotunei, oñ paru hodad tinao bohopanez homet ari tinam mañat mañairohot, darim

Amipuz nonoroh sohopenez mañairat bade de maño hozei.

*Aban ahorir parum gog abanariz ñetiv*

<sup>5</sup> Met ari añarab aban ahorihö zum etahan parum irih het itir as metohot hezari ari Kristoz ñetiv baval hat tovai samegivoz zut, arim ahoriz hahopanezat amun baval hat lop tinarizaronañ het zaitivonañ gogot metohozei.

<sup>6-7</sup> Met arim ahori arinañ honeo het etet hepanen tinam gogot tovai sohopek, met naek paru sohopenen, Sah, pot homet tovai gogot betet betez hetunei, oñ am tinam gogot tovai sohozei. Met ari Kristoz gogot tohopekezavoz zut tovai, lop tinarizaronañ het arim gogot tinam tohozei. Tat añarab nari etet biñ ravapanez hometunei, oñ darim Amip etet biñ ravapanez nen povozahar homet tovai sohozei.

<sup>8</sup> Met ari hahodad, ev aban ahoriz irih ari het ititr as metohot hezari, ma arimauz zaitivok tovai gogot tamegiri tin tairao tamegivoz tokat darim Amip hañ tinao ari anapan.

<sup>9</sup> Met ari korav ahori ravat hezari, arim gog abanarin ser mañat ñe honoñai tohopanez nañ maño hotunei, oñ ari parumaz tinam korav ravat hezei. Met darim Amip abarah hezapuhö ari ahoriz zait tat arim irih hezariz kaev ravat baeveramah-bon, oñ dari maporiz darim Amip tin korav ravat hezavoz zut arim irih hezariz tin korav ravat hezei.

*Godiz ñaitü bat hekaz ñetiv*

<sup>10</sup> Met nem ñeti meteo ev aňomaz toh. Met darim Amipuz kezao ahoam hez, povoz ari pinañ honeo hezaek, kez tat tinam tovai sohopek.

<sup>11</sup> Met darim izahol batam modarinañ nae nap menapanez parum ñaitü bat hehan, modari emat etet ñaihet tat barezat soohavoz zut, Seten emenat bahorï etapanen ñodepek hezavoz, ari Godiz ñaitü bat kez tat hezei.

<sup>12</sup> Met darim loporizaroh ham añarab modarihö dari emenat bahorï etamah bon, oñ ev hama-rah kutur ahot hezaek hezari, ma abarah darim et narë hezari, Setenir pim as roholor pitü balatak hezari, paru horivoz mauri ravat het emat darim loporizaroh emenat bahorï etohopanez kezao tamah.

<sup>13</sup> Povoz ari Godiz ñaitü bat het kez tat rouvat hepeken, horï pori emat emenapanez tapanen, ritou metepeken barezat sapanen ari am kez tat rouvat tin hepek.

<sup>14</sup> Met Godiz ñai tairatü ari bat hepekez añamoh hometunei, oñ arim zapatiñ batep hamegivoz zut Godiz ñeti rotapuv kezao bahorë hat hezei. Met batam ñai abanari tepures bat soohan, modari ñaitü ez menoohan pei posik rouvat kerë hao-havoz zut, ari non tinaorohahar het tovai sohopeken, bahorï etapanez emohopanezaek kerë hahopan.

<sup>15</sup> Met ñai tapan hat ñai abanari parum eñ res kezañ meet samahavoz zut, Iesuhö lop tinarizaro manapanen tin honeo hepanez ñeti tin povohar bat het, añarab modarin mañohopekez homet hezei.

<sup>16</sup> Met abanari raiñinañ ez menoohan tepuresik baezau toohavoz zut, ari kez tat het Iesuz homeo badae batat hepeken, horivoz maup pim eler ez emenapanen ap arat sohopan.

<sup>17</sup> Met ñai abanari koek ainiñ mevizat ñai tama-

havoz zut, God ari maot pimeri ba haavatahan hezavoz home pov koekasiz zut mevizat hezei. Met parum bivarañ marañik bat hezavoz zut, ari Godiz ñeti tinavoz kapot Pul Tinap hodadeo anamahaek pohao bahorë hat hezei.

<sup>18</sup> Met orah rezah Godiz Pul Tinap anahan hezaek, pim kezavonañ rez kek tat mañ mañovai pim ñaro modari meñizohopanen, tinaharam to-vai sohopanez homet amun mañ mañohozei.

<sup>19</sup> Pot tovai nemaz amun homet mañ mañohozei. Met Godiz ñetiv batam añarab hodad nat heh-ñeti pov añarab modarin mañohomaz pi hodadeo nanohopanen, ne ñaihet nat het tinam mañovai sohomaz piin mañ mañohozei.

<sup>20</sup> Met ne ñeti pov haohon kakam zeimakeh paru ne nemerizahan ev hez. Met ev het ne modariz ñaravatak tinam rouvat mañohomaz zait toh, povoz God neñizohopanez ari nemaz homet mañ mañohozei.

### *Ñeti meteo*

<sup>21-22</sup> Met Tikikas darim modap darim Amipuz gogot tin tamah-pop arihaz meeman emat arin nem ev het tamoh-ñeti pov met nenañ honeo mod hezari tair tamah-ñetiv arin añapanen, hatevetet loporizaroh kez tat biñ ravepek. Povoz meeman ok arihaz emapanez toh.

<sup>23</sup> Met nem bosir sau ravat hezari God darim Papap met Iesu Kristo darim Amip lop tinarizaro anat zakep etohopanen pimaz tin homeo badae batat hepek.

<sup>24</sup> Met ari Iesu Kristo arim loporï manat kaev naravotuz hezari pim masakao ari ahoam anohopanez ne zait toh.

(Poliz ñetiv menahat nen ev.)

**Baiñetinavoz Tep Tokatit**  
**The New Testament in the Kunimaipa Language of**  
**Papua New Guinea**  
**Nupela Testamen long tokples Kunimaipa long**  
**Niugini**

copyright © 1989, 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kunimaipa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

d39747ff-5d8e-5f3a-b70c-bc47d226623d